

קרוב השם

הרחבת הדעת והתעלות רוחנית
• עפ"י תורת הצדיקים •

שיעורי בית המדרש 'קרוב השם'
שנמסרו מפי המשפיע הרה"ח ר' דוד גבירצמן שליט"א

תוכן העניינים

בדיבור אחד

\\ 2 טכסיסים

יעקב ועשיו הולכים בפרשת השבוע זה לקראת זה. עשיו צועד בראש ארבע מאות אנשיו, מצויד בכלי נשק ותכסיסי מלחמה, ואילו יעקב מתהלך לקראתו עם משפחתו, צאנו והונו. חמוש אף הוא בנשק רב עוצמה אך מסוג שונה לגמרי.

עשיו שואב את כוחו מרוח הסערה שהיא ביטוי למידת הדין. הגמרא בברכות (ז' ע"ב) אומרת שהרשע כאשר השעה משחקת לו הוא מסוכן מאוד, יש לו את הכח לבלבל את הראש ולהסעיר את הנפש. מנגד, כוחו של יעקב היא רוח השקטה, רוח חיים שמסוגלת להחיות אותו בכל מצב, בכל מקום, ובכל תקופה.

גם היצר הרע, כמו עשיו, מגיח תמיד ברעש וסערה, אבל עצמתה של הנפש היהודית היא השקט ולא הסערה, בלי ריבוי אור ועם הרבה תמימות ופשיטות וגם עקשנות. עם שמחה בכל נקודה טובה, ובלי מחשבות מיותרות על העבר ודאגות חסרות תועלת על העתיד, עם

<<<

בדיבור אחד

- שיחה קצרה מענייני דיומא

הוא נראה כל כך עוצמתי, מה עושים?

ענייני דיומא

- הפנימי והנסתר שבלוח השנה

מה לא טוב בחכמת יון?

תזכורות

- הארות ורעיונות בתמצית מעשית

חכמת יון

היום יום

- הפנימי והנסתר שבסדר היום היהודי

סליחה, אתה שייך לכאן?

כתבו עליך בפרשה

- למצוא את עצמך בפרשת השבוע

הגדלות שלך קיימת, צריך רק לגלות אותה!

1

3

7

9

13

ניסים ניסופים לדעת בארץ דוכן

י"ל ע"י 'ניסופים'
חבוקק הנביא 3 רמת בית שמש ג'
עורך:
הרב ישראל מאיר גלינסקי
עורך מדור 'תזכורות':
הרב יהודה גבירצמן

עיצוב ועמוד:
מאיר אנשין

לכל עניני הגליון; הערות והארות נקודות
הפצה וכד'
ניתן ליצור קשר
טל: 054-853-7200
או במייל: k6646201@gmail.com
במו"ב ניתן להשיג את הגליון במייל הנ"ל

לשמיעת שיעורי בית המדרש
וקבלת עדכונים -
קו ניסופים:
02-664-62-01

להצטרפות לקבלת החיזוק היומי:
058-743-87-09

השיעורים הקבועים
של הרה"ח ר' דוד גבירצמן שליט"א:

ימי ראשון

'ללכת עם תורה' - תורה ב תניינא
בביהכ"נ 'קרוב ה' חבוקק הנביא 5 רמת בית שמש ג 1
בשעה 20:00 לאחר מעריב

ימי שני

'כתבו עליך בפרשה'
בביהכ"נ 'קרוב ה' חבוקק הנביא 5 רמת בית שמש ג 1
בשעה 20:00 לאחר מעריב

ימי רביעי

ללכת עם תורה - ליקוטי מוהר"ן בעיון
בשעה 20:15
סדרת 'היום יום'
בשעה 21:00
רחו' יונה 18 רמת גן (גבול בני ברק)

ימי חמישי

הכנה לשבת קדש מתוך תורת הצדיקים
בביהכ"נ 'קרוב ה' חבוקק הנביא 5 רמת בית שמש ג 1
בשעה 20:00 לאחר מעריב

● בדיבור אחד / המשך

\\ 2 טכסיסים

<<<

שהאותיות הקדושות שאתה מוציא
מהפה מוגבלות לכוחות שלך,
מהרגע ששיגרת את מלאכך
מפיך, הם מתנהלים על פי אמות
המידה שלהם, שגר והאמן.

ב. לפני שיעקב יוצא לקרב הוא
נוקט טכסיס נוסף 'ויחץ את העם
לשתי מחנות'. עשיו יודע היטב
איך לגרום לבהלה, והוא מנצל
זאת כדי לגרום לנו ליפול שוב
ושוב לספקות חרטות ובלבולים,
כך שגם כאשר נעשה משהו טוב
הוא יתבצע מתוך חוסר שלימות
פנימית וייסורי נפש תמידיים.
כנגד כלי הנשק הזה, העצה
היהודית היא - 'ויחץ', שמשמעותו
המעשית היא:

כשאתה מסתפק ולא יודע אם
לעשות כך או אחרת, התמקד
בעיקרון 'המחנה הנותר לפליטה',
אל נא תבזבו את כוחותיך וזמנך
בספקות ודאגות, חטוף משהו
טוב, העיקר עשה טוב. ואל תחדל
מלרצות ולשאוף לטוב יותר. ■

ריכוז מלא ברגע הזה ובטוב שהוא
מביא בכנפיו, ונכונות להתחיל
בכל רגע מחדש.

אבל לפעמים נראית לנו היהדות
ועבודת השם שלנו כמו משהו
פשוט מדי מכדי להתמודד עם כל
הרוע ובלבול שמקיף אותנו, ולכן
כדי שנלמד מיעקב אבינו לפחות 2
טכסיסי מלחמה:

א. 'וישלח מלאכים לפניו' -
השלוחים של יעקב הם מלאכים,
מה מיוחד כל כך בשלוח מלאכים?
ברור, מלאכים אינם מוגבלים
ליכולות של האדם השולח אותם,
הם ברגע אחד נמצאים פה וגם
שם, מדלגים על מרחקים ונוסקים
לעולמות עליונים.

מובא בספרים הקדושים
שהמלאכים רומזים לאותיות
של תורה ותפילה שאדם מוציא
מפיו. האותיות קטנות ואישיות,
אבל החזות שלהן מטעה, מדובר
במלאכים! אל תטעה לחשוב

ענייני דיומא

חכמת יון - ונר חנוכה

החכמה של יון, 'מאירה' לכאורה את העולם, אבל מחשיכה את התכלית • יש הסבר והגיון בכל דבר, רק אל תשאל 'למה' ובשביל מה' • נר חנוכה, הרבה פחות מואר, אבל מאיר את החיים בואר יקרות.

והישועה, צריך להבין מה היא מלכות יון. בפשטות לא מובן מה החורבן הגדול של מלכות יון שנקראת 'גלות יון'. בסך הכל לא מדובר באומה ברברית, שבאה להגלות אותנו ולשפוך דם יהודי, אלא אדרבה, הם באו לקדם את עם ישראל, ולשלב אותם בכל מיני לימודים אקדמאים. מה אם כן הייתה הסכנה הגדולה.

יון הייתה ערש הנאורות, וכל ה'נאורים' בהמשך ההיסטוריה, הקידמה וההשכלה, הם תולדות של יון. הם השקיעו הרבה בחכמת הלשון, המוזיקה והיופי, והזוהר הקדוש מגלה שהחכמה שלהם היא הכי קרובה לחכמת ישראל, וכמו שכתוב 'יפת אלוקים ליפת', ודרשו חז"ל 'פיפותו של יפת תשכון באהלי שם'. אם כך, לכאורה יון אינה גלות ואינה וחושך אלא אור, ואולי דווקא כדאי לעשות שיתוף פעולה בין עם ישראל לבין היוונים.

שפחה וגבירתה

הגלות של יון, יותר מכל הגלויות, מאד רלוונטית ואקטואלית. אין דור שמחובר לחכמת יון כמו הדור שלנו, החכמה שלהם מבצבצת מכל פינה ומשתלטת על כל חלקה טובה. והבעיה העיקרית היא שהיא מתלבשת בכל מיני לבושים עד שקשה להבחין בה. יון הוא מלשון 'טיט היון', שכשנכנסים לשם זה מאד דביק וקשה עד בלתי אפשרי לצאת.

המלחמה העיקרית של יון היא כנגד המלכות מדת המלכות, שהיא הספירה התחתונה מעשרת הספירות, יש בה שני חלקים; מלכות דקדושה, ולעומת זאת מלכות דסטרא אחרא. כאשר המלכות דקדושה כתיקנה, אזי המלכות

חנוכה ופורים הם חגים שהופיעו נוצרו והתגבשו בתוך הגלות, בתקופות שונות אמנם, אבל די קשורות, הם הפכו להיות אלומות אור של הגלות, והם אלו שמלווים אותנו עד הגאולה, בשל היותם חגים שלא 'הביאו גאולה' אלא הביאו ישועה לתוך הגלות. חנוכה ופורים מכוונים כנגד הספירות 'נצח והוד', שהולכים תמיד יחד, והם נועדו למצבים של 'רגליים' ושל גלות, להאיר את האור בתוך החשכה.

אור וחושך

אחרי הנס של חנוכה, בית המקדש ומלכות בית חשמונאי עדיין היו, אך המצב כבר הלך ודעך עד לחורבן הבית, שלאחריו החלה הגלות הארוכה. חנוכה אם כן, לא שינה את המצב מגלות לגאולה, ומי שמחפש מהפך דרמטי יתקשה להבין על מה החגיגה, והוא גם יתקשה להתמודד עם הגלות, ולהגיע בסופה לתהליך של גאולה.

אבל זה בדיוק מה שמיוחד בחנוכה. הוא לא בא לגאול אותנו, אלא נועד להיות הבזק של אור בתוך החושך, וללמד שהתקווה שלנו בזמן הגלות עד משיח, היא לחגוג ניסים קטנים וגילויי אמונה קטנים. הכח להחזיק מעמד בגלות ולהגיע ממנה לגאולה, הוא רק באמצעות פך שמן, ו'בצר הרחבת לי'. זה כח מיוחד שיש רק ליהודי, שיכול לעמוד מול הגוי ולומר: אמנם כעת אתה דורך עלי, אבל יש לי נר שלקוח מאור הגנוז, ואני רואה דרכו אור גדול מאד, ויודע שלבסוף אני אנצח.

כדי להבין את הסיפור של חנוכה, המצוקה

דסטרא אחרא היא שפחה לגבי גבירתה, אך כאשר היא מתגברת, היא בבחינת שפחה כי תירש גבירתה.

הבעיה היא שקשה מאד להבחין ביניהם, וכמו שמספר רבינו במעשה מבן מלך ובן שפחה שהתחלפו, כי המלכות דסטרא אחרא היא חיקוי מושלם של מלכות דקדושה, כמו קוף שמחקה בני אדם. הרמח"ל מעצים זאת עוד יותר, וכותב שכשם שיש את האילן של הקדושה, שכולל את כל מערכת הספירות הקדושות, כך ממש יש אילן של טומאה שנראה בדיוק אותו דבר, ואדם יכול במשך שנים לקטוף תפוחים מהאילן הזה, והוא אפילו אינו מודע לכך.

האפשרות להבדיל ביניהם, היא בכך שהקדושה יונקת מהשורש, ואילו הסטרא אחרא רק מעתיקה את עצמה. היונים העתיקו את התורה, אבל זה רק העתק. הקדושה היא לא העתק אלא הדבר בעצמו. יהודי הוא לא רק חכם, אלא בעיקר חי את החכמה האלוקית בתוך החיים שלו. יכולים ללמוד את כל החכמות שבעולם ולהישאר מכוון ומיוסר, היהודי לעומת זאת, פחות מאשר הוא מחפש את החכמה, הוא מחפש שהיא תחיה אותו, אבל בשביל זה צריך חנוכה, כדי לצאת מהחכמה החיצונית היבשה והאטומה, לחיים יהודיים פשוטים ושמחים, שבה יכולים לשבת סביב נרות, לשחק בסביבון, ולחוש את טעם היהדות.

שם חם ויפת

קצת היסטוריה: אחרי המבול, היו ארבעה אנשים בעולם, נח ושלושת בניו - שם חם ויפת. הם השורשים של העולם, ומהם הוא נבנה, התרחב והתפתח. מ'שם' יצא עם ישראל, מ'חם' יצאו עבדים, וכל השאר שייכים ל'יפת'.

לשם ויפת ישנה שותפות ארוכת דרך, שהחלה תיכף אחר המבול, במעשה של חם עם נח. ישנם כמה שיטות מה היה מעשהו שם חם, אך לכל הדעות מדובר היה במעשה מתועב, והוא התקלל על כך. לעומתו שם ויפת, התאמצו לעשות בדיוק להיפך, ולשמור על כבוד אביהם, והם התברכו עבור כך.

חם שגילה את ערוות אביו, את חולשתו וזילותו, התקלל להיות עבד, שכל מהותו הוא זלוזל וזילות, והם גם אוהבים את זה. היו במשך הדורות שניסו לשנות זאת, אך כל הטרגדיות היו תוצאות של הנסיון לתת להם מלכות ועצמאות. לעומתו, יפת שכיסה את החולשה בשמלה, התברך ביופי חיצוני. ואכן זרעו מתייחד בכל מה שקשור ליופי, חיצוני ורעיוני. שפה יפה, רעיונות יפים, ותרבות יפה. 'שם' לעומת שניהם, זכה גם למהות פנימית, של נתינת 'שם' והגדרה מהותית לכל דבר.

מאז ועד היום, העולם מתנהל בשלשה טבעים אלו. חם מבטא מוטיבציה של עבד, כלומר, אדם שאין לו כח להתאפק מכלום, הוא קם בבוקר כדי למלא את בטנו הרעבה, ולשם כך מוכן למכור את עצמו לעולם ועד. 'חם', כשמו כן הוא, נכנע לדחפים מידיים; כעת בווערת בי תאוה, אני מוכרח למלא את אותה. יפת, מבטא מוטיבציה מלכותית יותר, ויכולת איפוק. הוא לבוש יפה, ומוכן לוותר על הרבה הנאות מידיים, בדרך לתרבות וחכמה שהוא רוצה לרכוש ולהשיג, והם אכן יצרו תרבות יפה ומכובדת. והטבע השלישי הוא שם, שמבטא את היהדות וחכמתה, וכפי שנראה בהמשך.

חכמת ההגיון

חם ויפת, מייצגים למעשה שתי מוטיבציות שונות, מנוגדות אבל מסוכנות. המוטיבציה של חם היא הכניעה לחולשות, וכל אחד מבין

לא יודע לענות. כלומר, אחרי כל החכמות האדירות, אין עדיין תשובה פשוטה לשאלה: למה צריך לתחזק את המכונה הזאת שנקראת אדם, שגורסת בכל יום עוד כמה קילוגרמים של גזר וחסה או רוג'לך. וכשהם נשאלים על כך, הם מקמטים את המצח, ואומרים: את זה עוד לא פיצחנו...

חכמת ישראל

הדור שלנו שטוף מאד בכל החכמות הללו. הדור הקודם היה עסוק בלשרוד את היום. תוחלת החיים לא הייתה ארוכה, ארבעים-חמישים שנה בסך הכל, ומי שהגיע לגיל ששים כבר הרגיש זקן. היו מגפות ומלחמות, וגם קשיי פרנסה, ואנשים לא היו פנויים להתעסק עם חכמות. היום, יש הכל ולא צריך לעשות כלום. וכל ילד, מחזיק את כל החכמות על כף היד. אין כמעט אדם שלא יודע ידיעות מופלגות, שמכסות כמה דורות, ובכל זאת כולם כל כך שבורים ורצוצים. כי לא טורחים לשאול את השאלה הפשוטה: למה.

חכמת התורה, היא המענה בדיוק לשאלה הזאת. ולכן התורה נקראת 'אשה חכמה', והיא קוראת ומפתה את העולם להתקרב אליה, כמבואר באריכות בפרק ט' במשלי. והיא קוראת ואומרת 'מי פתי יסור הנה'. פתי אותיות יפת. היא אינה פונה ל'חס', כי מי שחס אי אפשר בכלל לדבר אתו, אבל אם אתה כבר יפת, ויכול להתאפק, אל תהיה פתי, אלא תבין את מה שמאחורי החכמה.

יון מבטאת את החושך, דווקא בשל הנאורות שבה. יש להם שמלה יפה, אבל את השמלה הזאת הם שמים על הראש ומכסים את התכלית. יש להם הכל אבל אין להם את העוקץ. ולכן הם התלבשו דווקא על בית המקדש, שהוא מצד אחד שיא היופי שבעולם, ומצד שני כל תנועתו הוא להביא דברים לידי

שהיא מסוכנת. המוטיבציה של יפת היא הכניעה לחכמה, והיא לא פחות מסוכנת, וכפי שמספר רבינו במעשה י"ג. בתורתו של רבינו, רואים מצד אחד את אהבת החכמה, ומצד שני את התיעוב אל החכמה, כפי המתבטא במעשה האמור, ועוד יותר במעשה מחכם ותם, ובעוד הרבה מאמרים, כשהוא מכנה את חכמי העולם 'חיות רעות' (ח"ב סימן ד) ו'נחש מעופף' (סימן ס"ג).

חכמת יפת, שהיא חכמת יון, פתחו את חכמת הטבע. הם ביטלו את העבודה זרה 'הרוחנית' שהייתה בעולם, אבל פתחו את העבודה זרה 'האנושית', ועשו אליל מהטבע והאנושות, שמייצג את הכח האנושי המועצם. בריח התיכון של החכמה היוונית, היא ההגיון. יש להם שבע חכמות; חכמת המוזיקה, האסטרולוגיה, התכונה, החשבון, הרפואה ועוד, וכולם מסתכמות ב'מציאות' ו'הגיון'. והבעיה היא לא בעצם החכמה, שאף חכמי ישראל התעסקו בה, אלא בכך שהיא הופכת להיות תכלית ואליל.

לאחר כל החכמה, אדם צריך לשאול את השאלה הפשוטה: 'למה'. כלומר, הם מסבירים הכל, את כל יסודות הטבע, וכל פלאיו, ומעמיקים חקר כדי ליהנות ממנו עוד קצת, אבל לא טורחים, או יותר נכון מתעקשים שלא, לשאול את השאלה הפשוטה: לשם מה כל הסיפור הזה. ולמה העולם מלא בהיסטוריה כל כך רב-גונית, כאשר ממלכות קמות וקורסות בזו אחר זו, ובכל דור מגיעים חכמים חדשים, ששמים ללעג וקלס את החכמים הקודמים, ומוכיחים שיטה הפוכה. מה התכלית של כל הסיפור הזה.

ועד היום זה כך. אנשים אוהבים חכמות ומדע, אבל אם תקח חכם גדול, ותשאל אותו: תכל'ס, מה אתה עושה עם כל החכמה שלך, ואיך אתה חי אתה את ההיום ואת המחר, הוא

ואת התכלית שיש בו. הוא חטא וקומתו התמעטה, ומאז אנו לא 'רואים' את זה, אלא צריכים 'להאמין' בזה. אך זו היא תמצית משנתו וחייו של יהודי, תולדה של 'שם', הוא לוקח נר חנוכה ואומר: אני לא צריך הרבה אור, מספיק לי נר, אבל דרך הנר הזה אני רוצה לראות את האור הגנוז שדרכו ראה אדם הראשון את התכלית.

מאד קשה להבחין בזה. כי גם חכמת יון משתמשת עם התורה כביכול, ואתה שומע בכל פינה ובכל רחוב ציטוטים 'יהודיים' ו'תורניים', ודיבורים של אמונה וביטחון כביכול, אבל נשארים כופרים, כי אין לזה שום משמעות לחיים. זוהי חכמת יון. 'אבימלך' היפה שהוא חכם גדול, ופרעה העוצמתי שמוכן להכיר ב'אלוקים', בחכמת הטבע, אבל לא רוצה להכיר שם הוי"ה, כי שם 'אלוקים' הוא מה שהאלוקות פיזרה כאן בעולם, מוזיקה ואמנות, שירה ויופי, אבל שם הוי"ה הוא הכרת נוכחות ה' בתוך המציאות כאן ועכשיו.

החכמים והנאורים הללו, הם אלו שמזלזלים בכל מי שאינו כמותם, ובמשך ההיסטוריה, למרות היופי והמכובדות כביכול, הם אלו שהשתעבדו באנשים ורצחו אותם, יותר מכולם. כי אם החכמה היא העיקר, אז מה שוה הקטן. אבל הצדיקים, שידעו את כל החכמות הללו ויותר, העריכו כל יהודי וכל שואב מים, וגם כל תנועה שלו, כי כשיש תכלית ומשמעות, אין דבר ואין אדם מקום או זמן, שאין בו את התכלית. וזה האור של נר חנוכה. שנזכה. ■

כליון, ולשרוף אותו על המזבח כדי לעשות נחת רוח לה'. היו שם דברים נפלאים, ומכל העולם באו לראות זאת, אבל הכל נשרף בשביל התכלית.

היוונים לא יכלו לסבול את זה, והם רצו שבית המקדש יישאר רק יפה, ויהפוך להיות מוזיאון, ולא פולחן. גם הגרמנים ימ"ש, נהנו לעשות בתי כנסת למוזיאונים, שחלילה לא יהיה מקום ששואלים בו את השאלה 'למה', ומכוונים אל התכלית, אלא רק יישאר משהו יפה וחיצוני. ליהודי יש חלק במוח שרוצה להיות חלק אלוך ממעל, ולכן הוא שואל בכל דבר 'למה', וזה מה שחסר בחכמת יון, שם אסור לשאול שאלות תכליתיות, רק לבוא לאולימפיאדה ולהתפעל מהיופי והעוצמה.

נר חנוכה

הדבר הכי קשה לאדם, הוא החושך. ועוד יותר קשה, כשכבר היה אור ופתאום נהיה חושך, וזה בדיוק מה שיון עשו. הם לקחו את היהדות המוארת והחשיכו אותה. במקום שיהיה ליהודי אור ותכלית בחייו, הם הכניסו לו תדר של לימוד חכמה, ותכלית אין. וזה רודף אותנו עד היום. אפשר לומר את כל המילים הנכונות, אבל בלי מסקנות. מצטטים ציטוטים מקסימים וחכמים, מכל החכמות וגם כמובן מחכמת התורה, ורק מדלגים על השאלה 'ובכן'. ולכן נשארים בחושך.

אדם הראשון ראה עולם מאיר, והוא ראה מסוף העולם ועד סופו. כלומר, בכל 'סוף' הכי רחוק שיש בעולם, הוא ראה את ה'סוף'

חכמת יון החשיכה את עיני ישראל מגמת מלכות יון, הייתה, להחליף את חכמת ישראל, בחכמת יון, מחמת הקרבה ביניהן. שתיהן ינקו מאותו מקור. חכמת יון נקראת חושך, שהחשיכה עיניהם של ישראל, עם גזרות, שנבע מרצון להחכים אותם.

מלכות דקדושה ומלכות דס"א
מלכות דקדושה - מלכות ה'.

מלכות דס"א - נקראת, 'שפחה כי תירש גבירתה'.

מלכות יון באה לגנוב מלכות דקדושה, מלכות ה'. מעשה, 'שפחה כי תירש גבירתה'. אילן הקדוש ואילן דס"א, דומים וכן פירותיהם, אלא, שפירות אילן דס"א, מקורם טמא. ההבדל ביניהם בשורש, ממנו הם יונקים.

שלושה טבעים בעולם

שלושה טבעים בעולם: יפת ושם, רוח ונשמה וחם - עבד.

מוטיבציה של עבד, רגעית, למלא את בטנו. הכנעה מיידית.

הוא היה גנב כי לא ידע להתאפק ונמכר לעבד.

יפת ידע להתאפק. חכמי יון חינוכו לאיפוק.

שם ידע לקרא בשם ה'. יפת, מלשון, פתי, נתפתה לסגוד ליופי.

שרש הדמיון בין חכמת ישראל וחכמת יון

התחלת שותפות ישראל ויון - שותפות שם ויפת

עם ישראל יצא משם. מחם יצא כנען ומיפת יצאו אומות העולם שבמרכזם יון.

ליפת ושם הייתה שותפות ארוכה, שהתחילה במעשה נח שהשתכר והתגנה.

שם ויפת כיסו שניהם את ערוות אביהם בשמלה.

בשמלה התחילה השותפות בין עם ישראל ויון.

שמלה, היא לבוש ולבוש זו שפה וכתב ותרבות. ויפת מצטיין מאד בלבושים.

חם פגע בלבוש, בערווה. ועל כן נתקלל להיות עבד מזולזל.

ישיבת שם, מקום קניית חכמה של אאע"ה, יעקב אע"ה ויפת

יעקב למד בישיבת 'שם', שם גם למד אברהם וקבל שם את חכמתו, חכמה אלוקית.

יפת למד באותה ישיבה וקיבל שם חכמות חיצוניות.

יפת העביר את החכמות שלמד, למצרים, שהייתה ערש החכמה.

חשק לקניית חכמה

הכח שיכול להביא אדם לקנות חכמה, הוא כח החשק (רבי צדוק הכהן).

אנשים בעלי חשק גדול, קנו דברים גדולים, דוגמת יעקב אע"ה, שבנה את בית ישראל ולהבדיל שישק מלך

מצרים, שחשקה נפשו בחכמות ופרעה וחרטומיו.

הפציים שאדם קונה טעונים בחשק הקנייה של אותם דברים.

אבימלך קנה חכמות. במתנות שקבל אברהם מאבימלך היה החשק של חכמת מצרים.

אברהם היה מספיק גדול, כדי לקחת מהם את החשק לחכמת התורה.

מכאן ההבדל בין חכמי מצרים לחכמי ישראל.

חכמי יון ירשו את חכמת מצרים. (אפלטון נפגש עם ירמיהו הנביא במצרים) שתי מוטיבציות

א. מוטיבציית עבד, שמכור ונכנע לחולשותיו.

ב. מוטיבציית החכמה.

חכמה ללא תכלית, חכמה מדומה.

תזכורות

חכמת יון וחכמת ישראל

מלכות יון רצתה לנוח על זרי החכמות והתעלמה מן הקושיה, מדוע כל הישגי החכמות, סופם מוות וכיליון. ולא שאלה, אם כך, 'מה תכלית כל אלו'.

חכמת יון האלילה את הטבע ואת האדם. ואילו חכמת ישראל הכירה את חולשת האדם ואת תלותו במי ברא אותו ואת כל העולם.

חולשת האדם, וחיפוש תכלית החיים, הוא העוקץ, שבחכמת ישראל.
חכמת יון לא יכלה לסבול עוקץ זה והציעה לישראל חכמה נטולת עוקץ.

חכמת יון בדורנו

בדורנו, העולם הנאור, גונב מאדם את אור ה', ע"י שמפטם אותו באור מדומה, דמוי אור ה', שנותן לו הרגשת שביעות רצון מגשמיותו ותאוותיו.

אין שואלים, 'מה תכלית החיים'.

מדפי הספרים בחנויות הספרים, עמוסים ספרי ה'עידן החדש' הכתובים ע"י 'מדריכים רוחניים' מאומות העולם, שהתוכן שלהם דומה מאד למאמרי גדולי היהדות.

אלא, שהשקפת 'מדריכים רוחניים' אלו, היא, 'האדם במרכז', אין מציאות ה'.

מכאן הסכנה הגדולה ליהודי, שנחלש באמונתו ומחפש לרעות בשדות זרים.

אדם מחפש חכמות, שיעזרו לו לעבור את מעברי חייו וייסוריו, אבל איננו שואל,

מה תכלית החיים הללו והייסורים הכרוכים בהם.

זה החושך שמאפיל על אור ה'.

מי שאין לו תורה, אפשר לחבר אותו לתורה והיא תאיר לו.

אבל, מי שמפוטם בחכמות, אי אפשר להאיר לו. החכמות ממלאות אותו ומשרתות את גשמיותו ואת תאוותיו.

חושך חטא עץ הדעת

אדה"ר היה מציאות של אור וראה מקצה העולם ועד סופו, פרושו: הוא ראה את התכלית של כל דבר גשמי בעולם (קצה אחד) והקשר שלו עם הבורא (קצה שני).

מאז חטא עץ הדעת, אבד אדם את האור וצריך להאמין שכל דבר בעולם בנוי מחלקי אלוקות. זה החושך שירד לעולם.

מלכות יון נתנה מלבוש מפואר, שזור מאמרי חז"ל, שדבר אחד חסר בו, הקושיה, 'למה כל זאת'?

חכמת יון, אור, שמאיר את חלקי המציאות אבל מעלים את הקשר שלהם עם הבורא.

נר חנוכה, נר קטן, אור קטן, שדרכו אפשר להשקיף על האור הגנוז, שמחבר אל הקב"ה.

אור חנוכה של יהודי

לין היה אור מרשים, אור החכמה החיצונית. ליהודי יש אור קטן, אור הנצח.

יהודי צופה מאור קטן, על אור הגנוז לעתיד לבא.

יהודי מסתכל דרך הנר הקטן שדולק חצי שעה, על העולם, בכח אור הגנוז.

חנוכה, הבוק אור, מאור הגנוז, בתוך חושך, הגלות הכללית והפרטית, של כ"א ואחד.

חנוכה, נס פח השמן הקטן, סוד השמחה בגאולות קטנות, בנקודה טובות.

יהודי הכי פשוט, חי ומקרינ את אור ה' ושמח בו.

יש בני אדם שהיהדות איננה מאירה להם. הם לומדים שבע חכמות ואינם משתנים וסובלים כל חייהם. אין בתוכם מקום לקב"ה.

בחנוכה מבטא יהודי את יהדותו האופן הפשוט ביותר, סביב חנוכה וסביבונים.

היום יום

ברכת אבות

[פרק א']

לכל יהודי יש שורש, והם האבות הקדושים • אם יש לך אבא, אתה שייך לכל הטיפור, ואתה מוזמן פנימה • וכשאתה בפנים, מתחיל סיפור של צמיחה • ברכת אבות.

בתוכה את כל השמונה עשרה. ולכן היא גם כל כך חשובה מבחינה הלכתית, והכוונה בה מעכבת.

במאמר המוסגר ובהקשר לכך, ובעצם לכל התפילה. המחשבה על כך שאני חייב 'לתפוס' את הברכה הזאת, היא בעצמה המניעה הגדולה ביותר מלהצליח. לא צריך להצליח ולא להשתגע, אלא רק להיות כאן, ומה שנכנס נכנס. כך גם בכל התפילה ובכל החיים. התדר הזה שבו אני חייב להצליח הוא זה שלא נותן להתמקד ולחטוף כלום, לעומת זאת, אם אני מוכן להיות כאן, ברגע הזה ובנקודה הזאת, ולאפשר לו להיכנס לתוכי, אפשר לצבור אין ספור אוצרות.

ברכת אבות

נחזור לענייננו. ברכת אבות כשמה כן היא, ברכה של 'אבות', וההגדרה הזאת היא מאד יסודית. אבות מכלל דאיכא תולדות, כי 'אבא' חייב להיות 'אבא של משה'. ולכן ברכת אבות היא המפתח שדרכו נכנסים אל התפילה, כי מה הקשר שלנו בכלל לתפילה, מי אנחנו ולמה שנקבל רשות להיכנס. והתשובה היא, שאנחנו בנים של האבות, ואם כך יש לנו שייכות, ורשות להיכנס.

אין דבר שנוגע אלינו כמו האבות הקדושים, אבות האומה. למרות המרחק של אלפי שנים בינם לבינינו, הם ממש קשורים אלינו, לא רק כראש ההיסטוריה, אלא כאן ועכשיו הם פועמים וחיים בכל יהודי. כל יהודי הוא 'תולדה' של 'האבות', וזה אומר שהאבות הללו נמצאים בתוכו. ולכן אנו לא מפסיקים להזכיר אותם, ולהתעסק סביב העניין של 'זכות אבות'. האבות הללו קשורים אלינו יותר מכל דבר אחר, ואפילו יותר ממה שאנו קשורים לעצמנו, כי כל הקשר שלנו לעצמנו הוא רק באמצעות האבות.

נו עומדים על מפתן הכניסה לתפילת העמידה. כל סדר התפילה חותר לנקודה הזאת של הכניסה להיכל המלך. עד כאן התקדמנו כביכול בכוחות עצמנו, אבל כאן אנו זקוקים למישהו שיפתח מבפנים, ויכניס אותנו פנימה, ובשביל זה אנו אומרים 'ה' שפתי תפתח', וכפי שהתבאר בפרקים הקודמים. וכעת ניכנס פנימה לסדר תפילת שמונה עשרה, ונעסוק הפעם בברכה ראשונה 'ברכת אבות'.

מבנה התפילה

הסדר של שמונה עשרה, בנוי במבנה מאד מסודר ומדוקדק, אפילו על פי פשט וכפי שכבר מובא בגמרא על כל ברכה וברכה מפני מה מקומה דווקא כאן. וכל שכן על פי פנימיות, שם מתבאר באריכות ובדקדוק כל סדר התפילה, איך בצורה הזאת בדווקא בונים את קומת השכינה ואת מבנה הנפש שלנו, בצורה מאד מאד מדויקת ומדוקדקת. ולכן חשוב לב לעמוד על כך, ולשים לב לכל ברכה.

באופן כללי, המבנה של שמונה עשרה ברכות נחלק לשלש; שלש ברכות ראשונות, שלש ברכות אחרונות, ושנים עשר ברכות אמצעיות. שלשת הברכות הראשונות מכוונות כנגד אברהם יצחק ויעקב, שהם ימין שמאל ואמצע. הברכה הראשונה היא בבחינת 'ימינו תחבקני', הברכה השניה היא בבחינת 'שמאלו תחת לראשי', וברכה שלישית היא חיבוק שנוצר משניהם יחד.

עם זאת, הברכה הראשונה בעצמה כוללת את שלשתם, וכפי שמוכרים בפירושו את שלשת האבות 'אלוקי אברהם, אלוקי יצחק ואלוקי יעקב', וכן את שלשת המידות 'הגדול הגיבור והנורא', שהם חסד גבורה ותפארת, כי הברכה הזאת היא אכן מאד כללית ויסודית וכוללת

עדיין בקטנות, וכעת בברכת אבות הם נכנסים פנימה ואנו מקבלים ראש.

אדם יכול להרגיש אהבה ויראה והתפעלות, אבל אין לו עדיין וודאות. רק כשיש שכל יש וודאות, כי השכל הוא כמו אבא ואמא, שיוצרים וודאות ויציבות אצל הילדים. ילד, גם אם הוא לא יודע, הוא סומך לגמרי על הידיעה של אביו. כך גם אצלנו, יש את המידות הקדושות, אבל כדי להגיע לוודאות צריך את המוחין, שהם האבא והאמא שלנו.

ההכרה והשכל מורכבים משלשה מוחין; חכמה בינה ודעת. החכמה היא ההבזק של הידיעה, כמו ברק של אור, שתופס בבת אחת המון פרטים וכולל אותם בידיעה אחת. הבינה היא היכולת לשים לב לאותה ידיעה, ולפרט אותה לפרטים. והדעת הופכת את כל זה לשכל נקנה. אלו הם שלשת המימדים של עולם ההכרה, שהוא מחיה את המידות ונותן להם יציבות. מי שרוצה לדעת אם יש לו מידות קדושות, המבחן הוא האם הם מחזיקים איזה שכל והכרה.

אלוקי אברהם

האבות הקדושים אמנם גילו בעיקר את המידות, אבל באמצעות המידות הם הביאו איזה 'דעת' לעולם. אברהם אבינו עשה המון חסד, אבל האיר באמצעותו את ההכרה בה'. הוא השפיע באנשים מדת האהבה, ובאמצעות כך האיר בהם את מח החכמה. יצחק עבד את ה' במדת היראה, ובאמצעותה האיר בעולם כח של התבוננות. ויעקב אבינו עבד את ה' במדת התפארת, ובאמצעותה הוא האיר בעולם את מח הדעת. ולכן הסיפור שלו היה שידוכים ועימותים ומלחמות, כי באמצעות הדעת אפשר להפריד בין טוב לרע וליצור חיבורים בין נפרדים.

כאשר המידות מחוברים אל המוחין, זה אומר שהמוחין נכנסו פנימה, ואז האדם מקבל ראש וצומח מקטנות לגדלות. במובן פנימי התהליך הזה מכונה בשם 'חג'ית שעולים לחב"ד', וזה קורה בכמה מקומות. בתקיעת שופר לרוגמא. כי המוח הוא דבר מאד רוחני, ויכול לבוא וללכת, וכן המידות כשלעצמם אין בהם יציבות וודאות, ורק החיבור ביניהם נותן קיום לשניהם. המידות מחזיקות בתוכן את המוחין,

האבות הם ההתחלה של כל דבר בעולם. כל אחד מהם התחיל משהו, שממשיך עד היום, וכל אחד מהם נקרא 'אבא' כי הוא התחיל משהו שלא היה קודם. אברהם אבינו היה הראשון שהתחיל בכלל את היהדות, אבל גם יצחק למרות שכבר היה לו אבא, אבל למדה שהוא גילה לא היה עדיין אבא. הוא לא רק המשיך שושלת אלא הביא משהו חדש, מנוגד אפילו למדתו של אביו. וכן יעקב אבינו הביא את השילוב של שניהם, שאף הוא חדש לחלוטין. ואנו ההמשך של שלשתם.

הדבר שהכי מרחיק אדם, הוא חוסר שייכות. כשהוא מגיע לאיזה מקום או אירוע, ופוגש את השאלה 'מה אתה עושה פה', גם אם לא שואלים אותו בפירוש, רק שהשאלה הזאת נמצאת ברקע - הוא מרגיש זר ומנוכר, ולא יכול להתחבר. אדם לא מרגיש חיבור למשהו שהוא לא שייך אליו מהותית. ולכן אנו זקוקים להיות 'שייכים' ליהדות, והשייכות הגדולה ביותר היא מכח האבהות, כי כל שייכות אחרת יכולה גם להיאבד, לא כן שייכות שמגיעה מאבהות אינה נעלמת לעולם.

מוחין ומדות

ה'אבות' אצלנו בנפש האדם, הם המידות וההרגשות. לא מה שקוראים בשפה שלנו רגשות אלא מהיות רוחניות, שמלבישות את הספירות הקדושות חסד גבורה ותפארת, נצח הוד ויסוד, והם איברי הנשמה שלנו. החסד והגבורה הם הידיים, התפארת היא הגוף, והנצח וההוד הם הרגליים. אלו הם האיברים שמובילים את הגוף לכל מקום, והם גם מובילים את הנשמה, ולכן אנו זקוקים להם בכניסה לתפילה, כדי להכניס דרכם את הנשמה להיכל המלך.

באמצעות המידות הקדושות, אנו נכנסים פנימה עם הנשמה, וכעת צריך להמשיך מוחין. בקריאת שמע כבר נמשכים מוחין, וכפי שהארכנו בזה בכמה פרקים, אבל אז הם עדיין לא נכנסים לתוך נפש האדם, אלא כביכול עומדים מלמעלה וממתנים, כמו שאפשר להרגיש לפעמים שיש איזה שכל והכרה שמרחפים מלמעלה אבל עדיין לא נבלעו פנימה, וזה אומר שמבחינה רוחנית אין לנו עדיין ראש אלא גוף, ומהבחינה הזו אנו

היום יום

כשאנו נכנסים לשמונה עשרה, אני פוגשים את האבות, מתפעלים מהם, ואז זה הופך להיות חלק מאתנו, וכך אנו יכולים להיכנס פנימה.

זה חידוש, ואנו זקוקים לו. כי בדרך כלל אדם תופס את עצמו כמי שדי מכיר את עצמו, ולא מאפשר לעצמו את היכולת להתפעל משהו אחר וממילא להשתנות. אבל אם כך, אי אפשר להתקדם ובוודאי שאי אפשר להיכנס להיכל המלך. כדי להיכנס, חייבים לקבל התפעלות, לפחות קצת, מהאבות הקדושים, ואז אני שייך למשהו גדול יותר ממה שאני מכיר את עצמי.

החידוש של האבות הוא זה בעצמו, שהם באו לחפש משהו חדש. הם לא נשענו על הקיים, אלא חיפשו מה עוד. לא מיבעיא אברהם אבינו שאביו היה עובד עבודה זרה, אלא אפילו יצחק ויעקב שכבר באו מרקע מצוין, המשיכו הלאה לחפש. ואת זה אנו צריכים לעשות, ורק אז יכולים להיכנס לאצילות. כי כל המהות של האצילות, הוא לא להיות באיזה מקום, אלא שאצלך בעצמך משתנה התפיסה ואתה אחד עם ה'.

ראש וגוף

בשמונה עשרה אנו צריכים להצמיח ראש, ולהיות נוכח פני ה'. כלומר, לא רק משהו שמקבל ממנו, ומבין את ה' מתוך העולם, אלא משהו שעומד מול ה' ומתייחד אתו, שזו היא הכרה אמיתית. ילד מכיר את אביו בתחילה מתוך מה שהוא מקבל ממנו, כשהוא גדל, הוא מכיר את אביו מצד עצמו, וזה משהו אחר. לאו דווקא אם הוא מבין אותו, אלא די בכך שהוא 'מכיר' אותו, ומתוך ההכרה כבר ייוולדו גם ההרגשות וגם המעשים.

בקריאת שמע אנו מקבלים הכרה חדשה, אבל עדיין לא הופכים להיות 'בעל הכרה'. יש בעולם הכרה שמרחפת מעלי, וזה אומר שיש לי גוף אבל עדיין אין לי ראש. בשמונה עשרה מוסיפים ראש והופכים להיות בעל הכרה. והמשמעות היא לא רק בגובה אלא גם בעומק. במערכת הרוחנית, כל קומה גבוהה יותר היא גם פנימית יותר, וכשאנו עולים לאצילות, אנו גם נכנסים לרובד הכי פנימי.

הגובה והעומק של עולם האצילות, בשונה

וכך יש וודאות למידות וקיום למוחין.

וזה מה שקורה בברכת אבות. אנו מזכירים את האבות, ובאמצעותם מכניסים פנימה את המוחין שקבלנו בקריאת שמע, וזה הופך להיות הכרה ממשית בתוך המח שלנו, שמחוברת אל המידות של האבות הקדושים. ולכן אנו מזכירים 'אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב', כלומר, לא מזכירים רק את שמות האבות ואת מידותיהם, אלא מזכירים עם כל אחד מהם את המילה 'אלוקי', שמשמעותה היא מוחין והכרה, ומקביל לשמות 'הוי"ה אלוקינו הוי"ה' שבקריאת שמע, כי המכוון הוא לא רק אל המידות אלא גם אל המוחין. אותם מוחין שנמשכו בקריאת שמע, וכעת הם נכנסים פנימה.

זו היא היציאה מההיכל שלנו והכניסה להיכל המלך. אפשר להיכנס ולא לדעת כלום, ואז אין לך שום משמעות. ולהיפך, אפשר לעמוד באות מקום, אבל הידיעה שנכנסת לתוכי משנה אותי, והופכת אותי להיות עומד בהיכל המלך. כמו ילד שנכנס לאדם גדול, שאין לך שום משמעות אלא אם כן הוא נכנס עם אבא שלו, ואז כל המעמד מקבל פרשנות אחרת לגמרי. וזו הכוונה 'אלוקי אברהם', כלומר, אני יהודי שיש לי אלוקים, ומי הוא 'אלוקי אברהם', דהיינו ההכרה שבאה באמצעות המדה של אברהם, וכן השאר.

התפעלות ושינוי

כשאדם נכנס לשמונה עשרה, הוא לא בא בזכות עצמו אלא בזכות האבות. אני לא הבעלים של היהדות, ולא אני המצאתי את זה, אלא אני בא מכח האבות הקדושים. אני חלק מאברהם אבינו, כי הוא המציא משהו שהוא חלק ממני. יש בי מדת החסד, ומדת הגבורה, ומדת התפארת, שהם כלי הנפש, ואם כך אני חלק מהאבות הקדושים, ואם אני חלק מהם, אז אני חלק מהגילוי האלוקי בעולם.

כשאדם פוגש משהו שעושה עליו רושם, זה נכנס אליו והופך להיות חלק ממנו. אם אתה פוגש פתאום משהו מאד רגוע, וזה עושה עליך רושם, אתה תמשיך לסחוב את זה אתך הבייתה, והנפש שלך תמשיך לחפש איפה מוצאים כזה דבר, נמצא שאתה חלק מהעניין.

לרחם, כי הוא לא רחמן. הוא אמנם יודע איך לסחוט מאביו דברים, והוא גם יכול להבין שאוהבים אותו, אבל לא מבין רחמים. רחמים אינם רק נתינה, אלא בעיקר מה שהעליון מתעניין בתחתון ומנביע את עצמותו אליו. ולכן, כשיש מוחין, דהיינו קשר של הכרה בין התחתון לעליון, יש מיד הופעה של הדיקנא ומידות הרחמים.

לכאורה זה פלא, כי הזקן הוא זה שהיה אמור לגרום ריחוק ונתק, כי אם אתה כל כך מבוגר אז אני רחוק ממך. אך זה בדיוק העניין, שכאשר מופיעים מוחין, דהיינו שכל והכרה, מוכרחים מיד משהו שהוא מעבר לשכל ולהגיון, ואפילו קצת סותר אותו. אסור שהקשר יישען על שכל, אלא חייב להיות גם מדות הרחמים, שזה אומר שיש דברים שנעלמים ממני, ואני זקוק להם. אם יש לי שכל, אני לכאורה לא זקוק, אבל האמת שאני כן זקוק, ולכן הפנימיות של שכל הוא רחמים.

מיד לאחר 'אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב' שהם המוחין, אומרים 'האל', ומכוונים לדיקנא קדישא שהם מדות הרחמים. לא רק רחמנות מסוימת, אלא נביעה תמידית של קשר ושייכות בין המציאות הכי זכה ושורשית לבין המציאות הכי עכשווית ורחוקה. אדם נכנס להיכל המלך, דבר ראשון הוא מקבל ראש והקומה שלו צומחת, אבל מיד אחר כך הוא צריך התקשרות ושייכות תמידית, וזה נעשה באמצעות מדות הרחמים.

לסיכום. בקריאת שמע נמשכו המוחין, אבל עדיין לא נכנסו פנימה. בתפילת העמידה הם נכנסים פנימה באמצעות התיבות 'אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב', ואז אנו מקבלים ראש. בשלב הזה אנו זקוקים למשהו שהוא מעבר למוחין, ולכן אומרים 'האל', והכוונה היא למידות הרחמים. ואז אנו ממשיכים הלאה אל התוצאות, שהם המידות והמעשים, ולכן אומרים 'הגדול הגיבור והנורא'. ■

מקודמיו, הוא לא 'עוד שלב', אלא שלב שכבר אינו שלב, ויוצא בכלל מהמערכת של השלבים. וזה היופי של הדבקות, שכשמגיעים לשם, כבר לא צריך שום שלבים, אלא רק הדבקות בעצמה. וזו היא תפילת שמונה עשרה, שבה אנו כבר לא נעים מנקודה לנקודה אלא נמצאים במקום אחד שכולל הכל. זה יסוד עמוק ופשוט כאחד.

כתוצאה מאותה הכרה, כמובן שמשנתנים גם ההרגשות וגם המעשים. לא בתור הוראות, אלא בתור תוצאות. כי ההכרה היא מה שאני, ואם זה מה שאני, אז כמובן שגם ההרגשות והמעשים שלי משנתנים. וזה הסיפור האמתי של האבות. הם לא 'עבדו על המידות', אלא 'עבדו על ההכרה', והיא הולידה את המידות, ההרגשות והמעשים. אברהם אבינו לא היה 'עסקן חסד', אלא הכיר את ה', וזה הוליד בו את מדת החסד, שדרכה הוא הקריין את ההכרה שלו.

ולכן, אחר שאנו אומרים 'אלוקי אברהם יצחק ויעקב' שהם המוחין, אנו ממשיכים מיד אל המידות בעצמם, ואומרים 'האל הגדול הגיבור והנורא', שהם המידות חסד גבורה ותפארת. ובהמשך הברכה גם נרמזים הנצח וההוד והיסודות שהם כלי המעשה.

מדות הרחמים

תיבת 'האל', שהיא הקדמה ל'הגדול הגיבור והנורא', רומזת על הדיקנא קדישא, שהוא אור הכתר והרחמים. הזקן הוא סימן של גדלות, וכשאדם גדל גם הזקן שלו גדל, כי הזקן עשוי משערות שנמשכים מהמוח לכיוון מטה, ובכך הוא מקשר את העליון לתחתון. והתנועה הזאת נקראת רחמים, שמחברת את השורש העליון אל התוצאה התחתונה, כמו הקשר בין סבא ונכד, שהוא קשר של רחמים. (ולכן הנכד אוהב להשתעשע עם הזקן של הסבא, ולא לחינם. הבעש"ט, היה מתחיל לבכות כשזה קרה).

הבגרות של אדם נמדדת במדת הרחמים שיש בו, ככל שאדם מתבגר הוא יותר מרחם ומבין שיש רחמים. ילד לא מבין שאבא שלו יכול

כתבו עליך בפרשה

מלחמה - גילוי הגדלות

[פרשת וישלח ונס חנוכה]

- הקטנות היא איזור מאד נח ולא מפחיד
 - כדי להשיג גדלות, צריך להסכים לעבור דרך הפחד ולהמשיך הלאה
 - העצה לזה היא: כעס
- זה סיפור המאבק יעקב ועשיו ונס חנוכה.

בקומה של קטנות, אין פחד. יעקב תופס בעקבו של עשיו, עושה עליו סיבובים ולוקח ממנו בערמה את הבכורה ואת הברכות. ולאחר מכן חוזר על הסיפור גם מול לבן, וכל זה ללא שום פחד. הפחד נולד כשנפגשים עם גדלות, ודווקא הפחד הוא זה שמוליד אותו, ואז יעקב הופך להיות ישראל, שמורה על גדלות. וכשהוא מגיע לשם, שוב הפחד נעלם.

וזה הסיפור של כל יהודי. לכל אחד יש את הקומה הנמוכה שהיא בבחינת יעקב, ויש אישיות של גדלות שנקראת ישראל. ההופעה של כל אחד, היא בקטנות. הוא נולד תינוק קטן, ובמשך השנים בונה את הכלים שברשותו, עד שהוא מגיע לזמן של גדלות, בגיל שלש עשרה או עשרים, שאז הנשמה מופיעה בחייו. כך גם יש מצבים של קטנות, שממנה הוא אמור ויכול לצמוח לגדלות. עשיו נולד עשוי וגדול, אבל יעקב נולד קטן, ומתחיל מהעקביים, וכך הולך וגדל.

קטנות וגדלות

ילד קטן מוקף בפחדים. הוא יכול להתכווץ מתחת המיטה מחמת הפחד מהשודד שבסוף הרחוב, שגם אינו קיים בכלל. כשהוא גדל, נדמה שהפחדים נעלמו, אבל ממש לו. לאדם מבוגר יש מסכת שלמה של פחדים, אלא שהוא מכסה אותם עם קטנות. הפחד של אדם מבוגר הוא דווקא מהגדלות, ולכן הוא מעדיף לברוח ממנה ולהתחפר תחת הקטנות, ואז כביכול אין לו פחדים.

בדקות, זה גם היה הנסיון של יעקב. הוא היה

פרשת וישלח, היא פרשה של דרך ומאבקים. בפרשת ויצא, יעקב אבינו אמנם יצא לדרך, אבל רוב הפרשה מתרחשת כשהוא בבית לבן, ושם, הוא אמנם היה צריך להסתדר, אבל לא להיאבק. לעומת זאת פרשת וישלח, כל כולה מתרחשת על הדרך, והיא כבר עוסקת במלחמה של ממש. בתחילה מול עשיו, ובהמשך מול שרו של עשיו, ואז, דווקא המלחמה מול עשיו בעצמו מתבטלת לחלוטין.

הפחד והמאבק

במשך הפרשה בולט מאד הנושא של הפחד. בכל הסיפור של מכירת הבכורה, גניבת הברכות, החיים בצל לבן, לא מוזכר שיעקב אבינו פחד. הוא אמנם היה צריך לעשות הרבה תחבולות, ואפילו לברוח. אבל לא הייתה תנועה של פחד, אלא של שליחות. כעת בפרשה זו, הוא מתכוונן לפגוש את עשיו, ולהיאבק אתו, ובנקודה הזאת מוזכר הרבה פחד ומורא.

אחד הדברים הנוכחים ביותר בחייו של אדם, הוא הפחד. יש המון סיבות שאנו תולים בהם את הפחד, אבל זה לא הסיפור האמתי. הפחד נועד לגלות לנו את מה שמסתתר, ולהוציא אותו מכח אל הפועל. וזה מה שקורה בפרשה זו, שבה יעקב אבינו הופך מיעקב לישראל, דווקא בעקבות המאבק המפחיד, שהוא גם לא התכוונן אליו, המאבק עם שרו של עשיו. לאחריו, המלחמה עם עשיו התייתרה לחלוטין וכבר לא הייתה רלוונטית.

השם יעקב, מורה על קטנות. כשאדם נמצא

החסדים ומכל האמת', כאומר, אני קטן מכדי לשאת את כל החסדים. וכך הם הצדיקים, ככל שהקב"ה משפיע עליהם יותר, הם נכנסים ליותר ענווה וקטנות. כמו שמובא בסיפורי מעשיות (מעשה ו') שככל שהחכם שיבח את המלך, המלך נכנס ליותר קטנות עד שהפך לאין. ודווקא לכן חשש יעקב מהגדלות.

וזה הכוונה 'כי במקלי עברתי את הירדן הזה'. הקטנות נקראת מקל, כי היא כמו צורת אות ו', שיש בו שש מידות. וזה המינימום שאיתו האדם מגיע לעולם, דהיינו הצורה הבסיסית שכוללת שש מידות, בלי ראש ובלי מוחין, ובלי הופעת הנשמה. 'ועתה הייתי לשת' מחנות', היינו שכבר קיבל קומה שלמה. לא כמו שהוא יצא מבית יצחק והלך ללבן, שאז הוא היה לבדו, אלא עם קומה שלמה של אמהות ושבטים קדושים, שהם התרכיז של כל העולם.

יעקב אבינו חושש מהגדלות הזאת, והוא מבקש 'הצילני נא'. אך דווקא מתוך המאבק, ולא עם עשיו שאליו הוא התכונן, אלא עם שרו של עשיו, שלזה הוא לא התכונן, ושם הוא היה לבדו, דווקא משם צמחה קומתו, והוא מצליח להכניס את המלאך, ולאליץ אותו להודות לו על הברכות ולברך אותו. והוא מקבל את השם ישראל, שאומר 'לי ראש'.

מאבקים ומלחמות

המלחמות בונות את הנפש של היהודי. אלו אינם דברים שאדם מזמין לעצמו, אלא מה שה' מזמין לו ובדרך כלל מכיוון בלתי צפוי, וכל זה כדי להוציא אותו מקטנות לגדלות.

הקטנות היא המקום הבטוח, כמו המקל שתומך את האדם. ואכן, צריך לשמור גם עליה, ולכן יעקב אבינו חוזר על פכים

קטנים, אבל דווקא שם הוא זכאי לגלות את הגדלות שלו, והוא פוגש מאבק מר, שהופכת אותו למנהיג גדול.

הקטנות היא ברשותו של אדם, והיא תמידית וקבועה. את המקל יש לנו תמיד. אבל הגדלות שהיא הנשמה איננה ברשותו, אלא באה והולכת. היא לא שלנו אלא של ה', והיא מופיעה ומאירה לתוך החיים שלנו.

כדי לגלות אותה ולהפוך אותה קבועה, צריך מלחמה. ואז אדם מגלה בתוכו כוחות שהוא לא הכיר ולא חלם שיש לו. זה קורה במצבי חירום, או שחייב לסיים משהו, ואז פתאום הוא רואה שהוא יכול.

הנשמה רוצה להתגלות, ואדם ראוי לגדלות, לכשרונות ופתיחת המוחין והלב, ויש לו את זה בעיקרון, אבל אין סיכוי שזה יקרה כי הוא חושש מזה. הוא אמנם מדבר על זה כל היום, ואומר שהוא רוצה את זה, אבל לא באמת מעז שזה יקרה.

אדם חושש להחזיק בתוכו באמת נשמה, ומפחד באמת להאיר. זה יכול להיות כי הוא חושש שלא יצליח לעמוד בזה, או שחושש להפסיק להיות מסכן... ולכן הקטנות מנצחת את הגדלות, כי היא מפעילה פחד כלפיה. מפחיד להיות צדיק, ומישהו שמתפלל ומצליח. מפחיד להיות עשיר שצריך לשלם מסים וארנונה מלאה...

מלחמה וגילוי

בשביל זה יש מלחמה. המלחמה נותנת להבין שיש לך רק שתי אופציות, למות או להיות קרוב לה'. והפחד הזה מבטל את הפחד הקודם, הפחד מהגדלות. כשאדם קולט שממילא לוקחים לו את מה שיש, ואין לו מה להפסיד, הוא מצליח לחלוץ מתוכו גדלות. היא הייתה שם גם קודם לכן, אבל טמונה בכיודם.

כתבו עליך בפרשה

לו ראש. הוא נברא בשביל זה, כדי להאיר ולהקרין לעצמו ולכל העולם. אך בשביל לגלות את זה צריך להיאבק, כי את זה אי אפשר לגלות אלא אם כן מכריחים אותך. וזה הסוד של מעבר יבק, שהוא המעבר הצר שבין הראש לגוף. משם הנשמה מופיעה, ומשם היא גם מסתלקת בבוא העת. כי אכן, כדי להביא הופעה של נשמה, מוכרחים לעבור במעבר הצר והמפחיד הזה, ששם אין לאן ללכת חוץ מקדימה.

הפחדים הם דבר טוב, ואדם שאין לו פחדים הוא לא בריא, אבל כשהפחד מביא לחרדה וחוסס אותי מהתקרבות לעצמי ולה', ומונע אותי מהטוב העליון, זה כבר לא בריא אלא חולני. ולכן, אותו יעקב אבינו, שכבר שתי פרשיות מגלה כאלו דברים נפלאים מתוך הקטנות, חייב להתקדם הלאה ולחליץ מתוכו משהו חדש שנקרא ישראל. ובשביל זה הוא פוגש את שרו של עשיו, שהמאבק אתו מצליח ללחץ מתוכו את אותו ישראל.

המקום המפחיד הזה, הוא המקום שבו אדם מוצא ומוציא את תמצית נשמתו. זהו מקום שבו אדם לא בוחר להיות, ואף אחד לא נמצא שם כדי לומר לו מה לעשות. והבחירה היא בין ליפול לזרועות הייאוש, או לגלות משהו חדש. אין מי שיתמוך בך שם, ואין שום הלכה או אפילו מראי מקומות מה לעשות. זהו מקום עדין בנפש האדם ובחיייו, ואם הוא רוצה לצאת שלם משם, הוא יהיה חייב לגלות משהו חדש לגמרי.

שר עשיו

עשיו הוא הנסיון, אבל השר שלו הוא 'הנשמה' של הנסיון, והוא זה שיכול להוציא מתוך היהודי את הנשמה שלו, מההעלם אל הגילוי. אדם מתכנן את עצמו, ואפילו את הנסיונות שלו, לפי הכלים שלו. ייתכן מאד,

ורק כשארעה שריפה בבית, הוא עולה בעל כרחו לבודים ושם הוא מוצא אותה.

אנו לא אמורים לבזות את הקטנות, ויעקב אבינו היה שם במשך כמעט מאה שנה, והיה צריך לעבוד דווקא משם, ולפעול שם דברים עצומים. אבל יש שלב שבו צריך להתקדם ולהגיע לגדלות, שלב שבו צריך לתת לנשמה להתגלות ולבעור. ובשלב הזה, ה' יתברך מזמין מאבק ללא הכנה, ושם מתגלה הגדלות. יעקב אבינו הכין עצמו למאבק עם עשיו, ובשעת מעשה בכלל לא היה מאבק, כי את המאבק האמתי הוא חווה דווקא מול שרו של עשיו, ששם זה לא היה צפוי.

לעבור מקטנות לגדלות, איננה גאווה. אדרבה, ההתעקשות להישאר קטן היא גאווה, כי חושש שמא לא יצליח להיות גדול. ככל שאדם יותר קטן, הוא רוצה יותר כבוד, וחושש יותר מכשלונות, ולכן הוא דואג להישאר סמוך לקרקע, כדי לא לאבד כלום. והעולם גם זורם עם זה. מי שמצהיר על קטנות, עולם זורם אתו ומעודד אותו.

ענווה אמיתית היא להתקדם הלאה אל הגדלות, ולא לחשוש מכשלונות, ומהבזו של העולם. העולם אומר שלא חייבים נשמה גדולה ולא שמחה גדולה, וזה אמנם נכון בהקשרים מסוימים, כי אתה לא באמת יודע מה ה' רוצה ממך. אבל כמה המשפט הזה שטני כשהוא דורש ממך לוותר על דף גמרא, על שמחה, על קימה, על חיים, ועל הדבקות בה'. רוב הנכסים הרוחניים נעשקים מאתנו לא מחמת מלחמות, אלא בויתור מראש, כשאתה יושב בעורף ועושה תנועת ביטול: עוזב, זה לא בשבילי.

מעבר יבק

יהודי נועד להיות ישראל, וזה אומר שמגיע

נס חנוכה

וזה גם הסוד של חנוכה. המלחמה של החשמונאים מול היוונים היא לא הגיונית, ולא היה להם בכלל סיכוי להצליח. אבל זה התחיל מנקודה של כעס דקדושה. אחד מבני חשמונאי ראה מתיוון שמקריב דבר אחר על גבי המזבח, והוא לא היה יכול לסבול את זה, והרג אותו במקום, ומשם התחיל כל המלחמה. הם נשאבו פנימה בעל כרחם, ודווקא כך נצחו.

יהודה המכבי אמר 'מי כמוך באלים ה''. העולם אוהב להסתכל עליו כעל גיבור, והוא באמת היה גיבור, אבל מול הצבא של יון, לא היה לו שום סיכוי, והוא לא ניצח מחמת גבורה, אלא מחמת כעס דקדושה, ואי מוכנות לוותר. מי שמוכן לעורר זעם קדוש, וללכת למסירות נפש על החשבון, הוא זה שמנצח, ולא רק מנצח אלא מגלה דברים חדשים.

אי אפשר לייצר גדלות, אבל אפשר לייצר כעס מול הגדלות שנחמסת ממני. ואז, במקום שהפחד ישלוט, הכעס ישלוט, וכאשר הגדלות תתגלה, היא כבר תמתיק אותה. ולכן הנס התבטא בפח השמן, שאומר: הכל כבר נמצא, ורק צריך לגלות אותו, וכשתגלה אותו, גם אם יש בו רק ליום אחד, אל תדאג, הוא כבר ידלק שמונה ימים.

כל זה הפוך מתרבות יון, שמקדשת את הקטנות, ואת הפחד מגדלות. ועושה הכל כדי להשאיר אותך קטן וחשוך. בחנוכה אנו נלחמים עם החושך והקטנות, ומתעקשים ללכת קדימה לתוך המאבק, כדי להשיג את הגדלות. ■

ששם בכלל לא יהיה מאבק, וכפי שאכן לא היה מאבק בין יעקב לעשיו, אלא רק חיבוקים ונשיקות. מה שכן תצטרך להתמודד זה משהו אחר, שהוא לא הנסיון אלא הנשמה שלו.

לדוגמא: אדם פוחד מאיזו מטלה או מבחן, או שיש לו פחד קהל. הפחד הזה משתק אותו מראש, ומעלה במוחו אין ספור אופציות. כל זה אינו הנסיון בעצמו, כי במציאות אין את כל התסריטים הללו, אלא רק חלק קטן מאד מהם. נמצא שהפחד שלו קודם מעשה, אינו הנסיון אלא 'נשמת' הנסיון. ודווקא על החלק הזה מדלגים. מתכוננים להתמודד עם הנסיון, אבל לא מתמודדים עם הנשמה של הנסיון, ודווקא שם נמצא העוקץ.

הפחדים של 'מה יהיה', הם בעצמם עיקר המאבק, ושם צריך להילחם. המלחמה היא לא במציאות אלא ב'מעבר יבק', ושם צריך להסכים להמשיך הלאה ולא לעצור, ואז תגלה מי אתה באמת. כדי לנצח, חייבים לוותר על האמירה שאומרת 'עזוב, תוותר', אמירה שיוצרת התכווצות ומחשבה שאני לא רוצה כלום, ותחת זאת להחליט שאני הולך הלאה ויהי מה, כי אני פה כדי להילחם.

והעצה לזה היא כעס. לכעוס על הקטנות ולומר לעצמך: אני לא כזה קטן, ומגיע לי להיות גדול. נמאס לי לכווץ את הנשמה שלי לתוך הקטנות, ואני רוצה כבר לגדול. כשיש כעס אין פחד, ואז דווקא השר של עשיו מפחד. אנו מאד אוהבים את הקטנות, אבל עם מעט התבוננות, אמור לעלות כעס עצום: עד מתי הקטנות הזאת תעשוק אותנו ותמנע מאתנו את הגדלות, ואז אפשר ללכת קדימה ולהוליד אותה.